

Мукачівський державний університет

Гуманітарний факультет
Кафедра психології

Дипломна робота

ОС «Бакалавр»

на тему: **Розвиток професійної ідентичності майбутніх
психологів**

Виконав: студент 4 курсу,
групи ПП-41, напряму підготовки
6.030103 Практична психологія
Бердар О.М.
Керівник: Юрков О.С.
Рецензент: Товканець Г.В.

Мукачево - 2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	6
1.1. Психологічні теорії вивчення поняття «професійна ідентичність».....	6
1.2. Структура професійної ідентичності	13
1.3. Характеристика чинників розвитку професійної ідентичності майбутніх психологів у ході їх професійного становлення.....	19
РОЗДІЛ II ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	28
2.1 Організація і процедура дослідження.....	28
2.2 Аналіз результатів дослідження	34
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	60

ВСТУП

Актуальність дослідження. Фундаментальні та динамічні зміни, що відбуваються в даний час у суспільстві, зумовлюють зростання інтересу учених до проблеми професіоналізації особистості. Активне впровадження психології в різні сфери життєдіяльності соціуму, зростання попиту на послуги практичного психолога та збільшення значущості цієї професії сприяють підвищенню уваги дослідників до процесу професійного становлення психологів на етапі освоєння спеціальності.

Особливість професійного розвитку психолога, порівняно з представниками інших професій, полягає в тому, що предметом його пізнавальної та перетворюючої діяльності є реальність життя людини в повсякденних та екстремальних ситуаціях, його переживання, його вибори, вчинки і т.д. Сам психолог, належачи до безлічі людей, виявляється одним з тих, на кого спрямований його власний професійний вплив. Проблема ідентичності особистості особливо загострилася в умовах професійного розвитку особистості, коли пошук «власного обличчя» у професії став не тільки важливим напрямком особистісного розвитку, а й істотною умовою успішної підготовки фахівця.

Загалом актуальність дослідження зумовлена ще й практичною значущістю даної проблеми в контексті необхідності удосконалення практики підготовки фахівців у галузі психології, а також недостатністю вивчення особливостей розвитку структурних компонентів професійної ідентичності майбутніх психологів у процесі навчання у ВНЗ.

Професійну ідентичність досліджували М. М. Абдуллаєва, Н. В. Антонова, А. С. Борисюк, Г. В. Гарбузова, В. Л. Зливков, Н. Л. Іванова, О. П. Єрмолаєва, Н. І. Кривоконь, Г. В. Ложкін, Л. М. Мітіна, Ю. П. Поваренков, І. Ю. Хамітова, Є. В. Чорний, Л. Б. Шнейдер, професійну ідентифікацію – С. О. Лукомська, В. Ф. Сафін, І. В. Соколова та інші.

Проблематика розвитку професійної ідентичності розглядалася переважно у дослідженнях, присвячених підготовці студентів вищих навчальних закладів, а саме: майбутніх практичних психологів (І. А. Дружиніна, Н. В. Євтешина, В. В. Павлюх, У. С. Родигіна, І. Ю. Хамітова, Н. В.Чепелєва, Є. В. Чорний, Л. Б. Шнейдер; педагогів – Н. О. Антонова, З. В. Єрмакова, В. Л. Зливков, О. В. Кочкурова, А. М. Лукіяничук, Т. В. Міщенко, А. С. Назирова, З. О. Оруджев, Ю. П. Поваренков, В. Ф. Сафін.

Як було зазначено, питання професійної ідентичності є актуальним на сучасному етапі розвитку суспільства, про що свідчить її широке висвітлення у наукових джерелах. Зважаючи на соціальну значущість вказаної проблеми, ми визначили тему дипломного дослідження як «Розвиток професійної ідентичності майбутніх психологів».

Об'єкт дослідження – професійна ідентичність.

Предметом – виступає процес розвитку професійної ідентичності майбутніх психологів.

Мета – теоретично проаналізувати та емпірично дослідити розвиток складових професійної ідентичності майбутніх психологів.

Реалізація мети, поставленої в дослідженні, передбачає вирішення таких завдань:

1. Проаналізувати проблему професійної ідентичності та її структуру в психологічній літературі.
2. Охарактеризувати чинники розвитку професійної ідентичності майбутніх психологів у ході їх професійного становлення.
3. Емпірично дослідити розвиток складових професійної ідентичності майбутніх психологів.

Теоретико-методологічну основу нашого дослідження склали роботи з вивчення проблематики: професійного становлення особистості практичного психолога Г.С.Абрамова, С.Д.Максименко, В.Г.Панок, Т.М.Титаренко, Н.В.Чепелєва, С.І.Яковенко; проблеми професійної ідентичності

К.А.Альбуханової-Славської, Л.С.Виготського, Дж.Марсія, Е.Х.Еріксона, Л.Б.Шнейдер; професіоналізму та професійного самовизначення О.Ф.Бондаренко, М.Р.Гінзбурга, Е.О.Клімова, А.К.Маркової, Н.В.Самоукіної; вузівської підготовки психологів-практиків Е.А.Клімовим, О.В.Лук'яновим, О.Ф.Петренко, М.С.Пряжникова, Е.С.Романової.

Для виконання поставлених завдань було використано комплекс методів дослідження: теоретичні – аналіз та узагальнення наукової літератури з досліджуваної проблеми, систематизація отриманої інформації; емпіричні – методика «Діагностика соціально-психологічних настанов особистості в мотиваційно-ціннісній сфері» (О. Ф. Потемкиной); методика діагностики рівня суб'єктивного контролю Дж. Роттер; методика вивчення професійної ідентичності (МІПІ) (Л.Б.Шнейдер); тест-опитувальник «Дослідження самовідношення» (С.Р.Пантелєєв); методика вивчення мотивації професійної діяльності (К.Замфір); діагностика ставлення до професії (В.О.Ядов).

База дослідження: Мукачівський державний університет, гуманітарний факультет, студенти спеціальності «Практична психологія» денної та заочної форми навчання. Вибірка дослідження 50 осіб.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані викладачами вищих навчальних закладів та практичними психологами вузу з метою розвитку професійної ідентичності.

ВИСНОВКИ

Отже, дослідження розвитку професійної самоідентичності студентів - майбутніх психологів зумовлюють вивчення особливостей, критеріїв та умов розвитку професійної ідентичності студентів - майбутніх психологів у ВНЗ. Провівши дослідження психологічних особливостей процесу формування професійної самоідентичності майбутніх психологів ми виконали завдання нашої роботи і відповідно до них можна зробити наступні висновки.

Проаналізувавши проблему професійної самоідентичності в психологічній літературі можемо зауважити що феномен ідентичності є міждисциплінарною науковою проблемою і має давню історію вивчення. Аналіз різних напрямків і підходів у вивченні основних особливостей самоідентичності, таких як неоднозначність інтерпретації поняття «ідентичність», генеза та особливості розвитку ідентичності, відсутність спрямованого вектора в дослідженнях ідентичності, недостатнє вивчення якостей якими повинен володіти психолог, дозволяє зробити висновок про діалектичну і багатовимірну природу самоідентичності. Система уявлень про себе в рамках професійної самоідентичності студента містить уявлення про себе як про майбутнього фахівця (належність до певної професійної групи), про свої професійні і навчально-професійні цілі, про свої можливості реалізації цих цілей. Професійна самоідентичність студентів - майбутніх психологів характеризується рядом психологічних особливостей, серед яких імовірнісний, індивідуальний і нерівномірний характер розвитку професійної самоідентичності студентів. Розвиток особистості загалом та формування професійної самоідентичності зокрема є складовою частиною психічного розвитку людини, процесом, що характеризується багатомірністю, динамічністю, тривалістю. Професійна ідентичність відображає характеристику особистості як такої, що обирає і реалізує спосіб професійної взаємодії з навколишніми і набуває самоповаги через виконання цієї діяльності.

Вивчивши процес формування професійної самоідентичності майбутніх психологів було виявлено що оволодіння професією в умовах навчального закладу - важливий етап становлення професійної самоідентичності - глибокого вивчення вибраної професії, першої професійної проби себе, підкріплення переконаності в тому, що професія для життя вибрана правильно; це і перевірка своєї зрілості, вияв дорослості і подальшого особистісного росту. Ніхто не може зробити людину такою, якою вона не хоче бути. Кожен стає професіоналом настільки, наскільки він сам себе зробив професіоналом. Тому саме важливим є етап навчання у вузі тому важливим є вивчення процесу становлення професійної самоідентичності у період навчання

Так, в результаті психодіагностичного дослідження, мета якого полягала у визначенні психологічних особливостей процесу формування професійної самоідентичності майбутніх психологів та встановленні сформованості когнітивного та мотиваційно – ціннісного компонентів професійної самоідентичності, було встановлено як змінюються соціально - психологічні настанови особистості в мотиваційно - ціннісній сфері, тобто виокремлено ряд переважаючих цінностей у кожній з діагностованих нами груп, досліджено рівень суб'єктивного контролю характеристики якого притаманні для інтернального когнітивного контролю в різних сферах суспільного та особистого життя людини, досліджено тип професійної ідентичності в кожній з групи студентів психологів МДУ та виявлено який тип є переважаючим в кожній групі, ми дослідили самовідношення студентів, тобто їх відношення до власної особистості, вивчено мотиваційний комплекс у всіх діагностованих груп, тобто вивчено мотиви професійної та навчальної діяльності студентів, вивчено фактори привабливості професії «психолог» на всіх курсах, та продіагностовано реальну структуру ціннісних орієнтацій особистості тобто домінантні цінності та потреби досліджуваних груп.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>